2. Metin Tenkidinde Ölçütler

Metin hadisin asıl kısmıdır. Hadis tenkidi önce sened tenkidi ile başlar, ancak sened tenkidini metin tenkidi izler. Çünkü güvenilir bir ravinin de yanılması pekala mümkündür. O takdirde sened tenkidi tek başına yeterli olmayacaktır. Bu nedenle sened tenkidinden sonra hadisin metni de mutlaka değerlendirilmelidir.

Metin Tenkidinde Ölçütler

01 Kur'an-ı Kerime uygunluk

02 Sahih hadislere uygunluk

03 Selim akla uygunluk

04 Tarihi verilere uygunluk

05 Dil ve üslupta tutarlılık

Sened ve metin tenkidi bir arada uygulandığı zaman hadis rivayeti sırasında unutma, yanılma gibi sebeplerden doğan hatalar gün yüzüne çıkarılır. Ayrıca, hadis adı altında ortaya atılan yalan ve iftiralar da tespit edilmiş olur. Peygamber Efendimizin söylemediği yalan ve yanlış rivayetler ayıklandığı zaman biz hem Peygamberimizin sünnetini hem de dinimizi korumuş oluruz.

Peygamber Efendimizin başlıca bilgi kaynağı vahiydir. Bir başka deyişle, onun söyledikleri aslında Allah'ın kendisine öğrettikleridir. Bu nedenle onun hadisleri anlamlı ve hikmetli sözlerdir. Kendi içinde tutarlıdır. Bir peygamberin akıl dışı, tutarsız, anlamsız sözler söylemesi mümkün değildir.

Resul-i Ekrem Efendimizin her sözü hem anlam bakımından kıymetlidir hem de dil ve üslup bakımından dikkat çekici bir güzelliktedir. İşte bu özellikleri sebebiyle Peygamberimizin hadislerini, uydurma rivayetlerden ayırmak mümkündür.

Peygamber Efendimizin hadislerinin başlıca özellikleri sahabe döneminden itibaren bilinmekteydi. Bu özellikler her zaman dikkate alınmış, hadis metinleri bu özellikleri taşıyıp taşımaması bakımından ölçülü bir tenkid süzgecinden geçirilmiştir.

Bir hadis metninde olması gereken özellikleri şöyle sıralayabiliriz:

1 En'âm suresi, 50. Ayet.
2 bk. Bakara suresi, 219. ayet; Nisa suresi, 43. ayet; Maide suresi, 90-91. ayetler.